

Contextul politicilor

Egalitatea de gen este un principiu fundamental care face parte integrantă din drepturile omului și reprezintă o condiție esențială pentru aplicarea drepturilor omului tuturor persoanelor și pentru ca toate persoanele să se poată bucura de aceste drepturi. În Declarația și Programul de acțiune de la Viena, „drepturile femeilor și ale fetelor” sunt definite ca „o parte inalienabilă, integrantă și indivizibilă a drepturilor universale ale omului”. În continuare, declarația solicită luarea în considerare a drepturilor femeilor în toate activitățile Organizației Națiunilor Unite. Tot în legătură cu acest aspect, drepturile femeilor au fost abordate și introduse într-o serie de acte juridice internaționale și europene.

Drepturile internaționale ale omului Instrumente și legislație

- Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW), care definește drepturile femeilor ca drepturi ale omului.
- Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap (2007), singurul document internațional privind respectarea drepturilor omului ratificat de UE.

Drepturile omului în Uniunea Europeană Instrumente și legislație

- Tratatul Uniunii Europene, de exemplu Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) (reformat în 2009), reafirmă principiul egalității și obligația UE de a elimina inegalitățile, adresând un apel statelor membre să combată discriminarea atunci când elaborează și pun în aplicare politici.
- Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (2000) consolidează cadrul legislativ general privind drepturile omului în UE, instituie principiul egalității de gen și interzice discriminarea, garantând tuturor persoanelor dreptul la măsuri reparatorii eficiente și la un proces echitabil.
- Directivele Uniunii Europene în domenii precum egalitatea de șanse și egalitatea de tratament a femeilor și bărbaților în materie de încadrare în muncă (2006/54/UE), sarcina probei în cazurile de discriminare pe motive de sex (97/80/CE), drepturile victimelor criminalității, conceptele de „violență pe criterii de gen” și „violență în cadrul relațiilor apropiate” (2012/29/UE).
- Strategia pentru egalitatea între femei și bărbați 2010-2015 încurajează statele membre să țină seama de diferitele nevoi ale femeilor (inclusiv de inegalitățile

intersecționale) în cuprinsul actelor legislative și al politicilor, avansând ideea că violența împotriva femeilor constituie o încălcare a drepturilor omului.

- Pactul european pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați 2011-2020 invită statele membre să ia măsurile necesare pentru a aborda discriminarea din diferitele domenii ale vieții sociale.
- Strategia europeană 2010-2020 pentru persoanele cu handicap.
- Cadrul UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020.
- Decizia-cadru 2002/629/JAI a Consiliului din 19 iulie 2002 privind combaterea traficului de persoane.

Obiectivele strategice ale Platformei de acțiune Beijing+20 și indicatorii UE

- I.1.** Promovarea și protejarea drepturilor umane ale femeilor prin punerea în aplicare a tuturor actelor privind respectarea drepturilor omului, în special a Convenției privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW)
- I.2.** Asigurarea egalității și a nediscriminării în conformitate cu legislația și în practică
- I.3.** Alfabetizarea juridică (adică emanciparea femeilor în ceea ce privește aspectele de natură juridică)

Toate statele membre au ratificat CEDAW și sunt astfel obligate prin lege să o pună în aplicare urmând principiul diligenței. Ca parte a acestei obligații, statele membre înaintează periodic Comitetului privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (Comitetul CEDAW) rapoarte naționale cu privire la măsurile adoptate; comitetul analizează aceste rapoarte și emite recomandări specifice. Acestea sunt completate de rapoarte paralele întocmite de organizațiile societății civile din țările respective. În plus, Comisia Europeană emite rapoarte anuale cu privire la egalitatea dintre femei și bărbați. Până în prezent, domeniul drepturilor omului nu a fost evaluat ca parte a procesului de monitorizare a Planului de acțiune Beijing+20 la nivelul UE.

Baza de date „Femeile și bărbații în UE – fapte și cifre”, elaborată de Institutul European pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, furnizează cele mai recente date și informații și este disponibilă la adresa <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>



Concluzii în urma analizării datelor disponibile la nivelul UE

Legislația privind combaterea discriminării este dificil de transpus și de pus în aplicare în dreptul național

Potrivit Rețelei judiciare europene a Comisiei Europene, punerea în aplicare a directivelor privind egalitatea de șanse între femei și bărbați este redusă în anumite situații. Formulările în cea mai mare parte neutre din punct de vedere al genului din cuprinsul actelor legislative și prevalența stereotipurilor de gen din instituțiile legislative și judiciare împiedică punerea în aplicare a egalității de gen. În legătură cu acest aspect, în medie, numai 22 % dintre cetățenii din UE-27 au considerat că guvernele lor au abordat eficient toate formele de discriminare în 2012.

Barriere structurale și instituționale în calea accesului femeilor la justiție

Femeile se confruntă cu bariere structurale și instituționale specifice în calea accesului lor la justiție. Se poate stabili o legătură între aceste dificultăți și costurile procedurilor judiciare. În plus, instanțele și forțele de poliție au o înțelegere deficitară a conceptului de violență împotriva femeilor. Drept urmare, din cauza coordonării insuficiente dintre instituțiile judiciare și cele penale pe parcursul procedurilor de anchetă și al procesului de culegere a probelor, femeile care au supraviețuit actelor de violență se pot vedea nevoite să repete experiențele prin care au trecut și examinările medicale. Acest fapt are drept consecință proceduri judiciare îndelungate și victimizare secundară, pe lângă presiunea societății, ceea ce poate efectiv descuraja femeile, determinându-le să nu mai depună plângere.

Stereotipurile și subreprezentarea femeilor în cadrul forțelor de poliție și al organelor judiciare pot diminua calitatea

serviciilor primite de femei și bărbați și pot determina femeile să nu mai caute sprijin. Atitudinile și convingerile tradiționale legate de stereotipurile de gen pot conduce la apariția prejudecăților de gen în instanțele de judecată, considerate drept unul dintre motivele principale pentru numărul redus de condamnări în aceste cazuri și pentru ratele mari de renunțare înregistrate.

Culegerea de date și desfășurarea de activități de cercetare la nivel național și european pot contribui la identificarea obstacolelor cu care se confruntă femeile și la o mai bună evaluare a acestora.

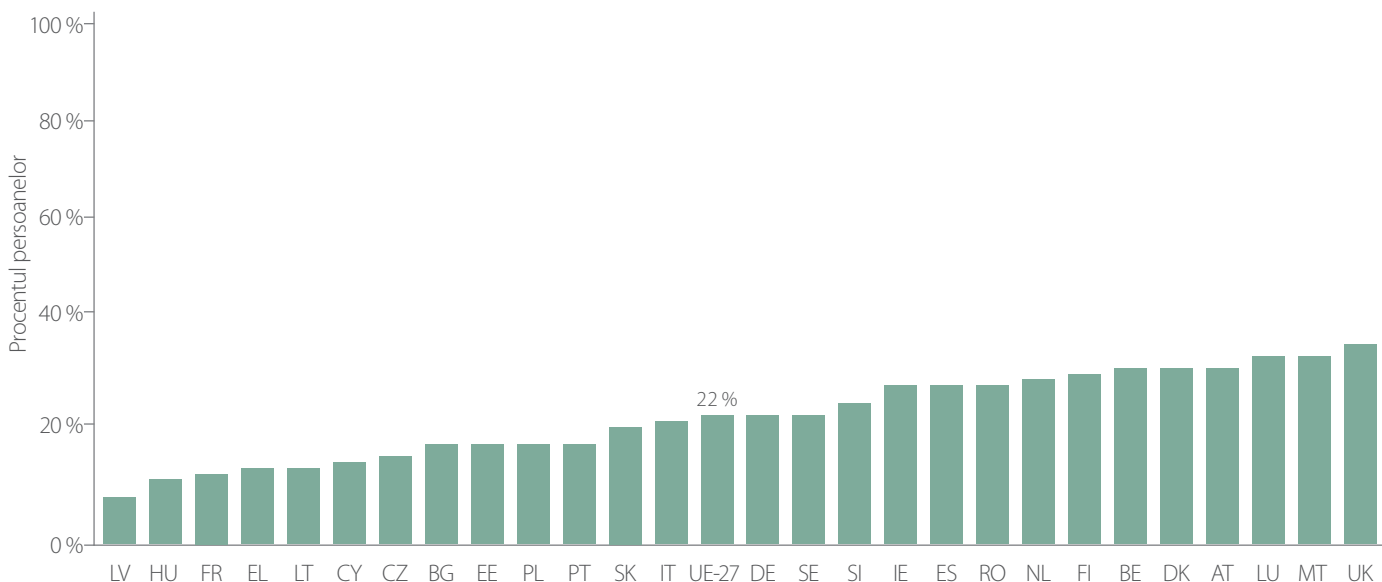
Femeile din grupuri diferite se confruntă cu provocări diferite atunci când își exercită drepturile

Femeile nu constituie un grup omogen, iar factorii juridici, instituționali, structurali, socioeconomi și culturali pot obstructiona și mai mult accesul anumitor femei la justiție. În consecință, femeile se pot confrunta simultan cu forme multiple de discriminare. Conform conceptului intersecționalității, discriminarea la care sunt supuse femeile din diferite motive și în același timp reprezintă mai mult decât suma părților sale, constituind mai degrabă o discriminare multiplicativă, în cadrul căreia toate experiențele de discriminare sunt inseparabile și complexe.

Evaluarea discriminării intersecționale este un proces dificil, în special atunci când unul dintre motivele discriminării este sexul

Discriminarea intersecțională este un concept complex, dificil de definit și, prin urmare, pus în aplicare în mod diferit în sistemele juridice ale statelor membre. Conform principiului comparabilității, este necesară identificarea unui caz de referință, atât în dreptul UE, cât și în dreptul național, în raport cu care să se poată evalua dacă o persoană a fost supusă discriminării. În special în cazurile de intersecționalitate, sunt dificil de identificat cazuri comparabile

PROCENTUL PERSOANELOR CARE CONSIDERĂ CĂ EFORTURILE DEPUSE DE ȚARA LOR PENTRU A COMBATE TOATE FORMELE DE DISCRIMINARE SUNT PE DEPLIN EFICIENTE, 2012



Sursa: Sondaj special Eurobarometru 393, Discriminarea în UE în 2012.



corespunzătoare, ceea ce determină aplicarea limitată în practică a principiului nediscriminării.

Migranții (inclusiv refugiații, solicitanții de azil și femeile în situație neregulamentară)

Majoritatea statelor membre acordă drept de ședere temporară atunci când le este prezentată dovada unui contract de muncă obișnuit. Cu toate acestea, femeile migrante lucrează adesea în sectoare nereglementate și în economia informală. Mai mult, legile privind dreptul de ședere și încadrarea în muncă, care, în cea mai mare parte, nu țin seama de dimensiunea de gen, continuă să fie legate de statutul familial. De regulă, femeile care intră într-o țară în calitate de soții ale unui lucrător bărbat depind de continuitatea relației lor cu acesta, fapt care le îngreunează foarte mult accesul la sistemul de justiție penală atunci când, de exemplu, se confruntă cu violența bazată pe gen. Accesul la justiție este deosebit de dificil pentru femeile migrante aflate în situație neregulamentară, deoarece acestea se tem să nu fie incriminate în momentul în care încearcă să caute sprijin în justiție; este o problemă cu care se confruntă în special victimele traficului de ființe umane și ale prostituției forțate.

Femeile aparținând unui grup minoritar

Femeile aparținând unor grupuri minoritare (de exemplu, etnice, lingvistice sau religioase) au acces limitat la justiție întrucât se confruntă cu un risc ridicat de sărăcie și de excludere socială. Cu toate acestea, dificultățile și obstacolele pe care le întâmpină femeile aparținând minorităților etnice care încearcă să intre pe piața muncii nu sunt abordate de către statele membre, chiar dacă majoritatea statelor membre depind de participarea individuală pe piața muncii pentru a-și putea susține sistemele de pensii și de securitate socială.

Femeile rome

Romii constituie cel mai mare grup etnic minoritar din UE, numărând aproximativ șase milioane de persoane. Deși termenul de populație romă este utilizat frecvent la nivel

politic, grupul ca atare este caracterizat printr-o mare diversitate. Femeile rome se confruntă cu unele dintre cele mai puternice forme de marginalizare și discriminare și sunt adesea împiedicate să intre în sfera publică din cauza obligațiilor lor din sfera privată și a valorilor tradiționale persistente referitoare la rolul femeilor în comunitățile lor.

Femeile cu handicap

Femeile și fetele cu handicap reprezintă 16 % din populația feminină totală în UE. Probabilitatea ca femeile cu handicap să fie supuse discriminărilor este de 0,5 până la de 10 ori mai mare față de cea corespușătoare femeilor fără handicap.

Femeile lesbiene sau bisexuale și persoanele transsexuale

Probabilitatea de a raporta cazuri de discriminare pe bază de gen este mai mare în cazul femeilor lesbiene și bisexuale și al persoanelor transsexuale decât în cazul bărbaților homosexuali și bisexuali.

Femeile în vârstă

Femeile cu vârsta de peste 65 de ani continuă să se confrunte cu forme specifice și considerabile de discriminare în ceea ce privește accesul la încadrare în muncă, la acțiunile în despăgubiri, la instanțe și la secțiile de poliție, deoarece este posibil ca acestea să nu fie conștiente de serviciile care le sunt puse la dispoziție și să nu se perceapă ca victime.

Inițiative utile

Respectarea drepturilor umane ale femeilor și egalitatea de tratament se înscriu în sfera activităților desfășurate de mai multe organizații pentru apărarea drepturilor omului în interiorul statelor membre și în afara UE. În perioada 2012-2015, Centrul pentru drepturile omului din Estonia derulează proiectul intitulat „Rețeaua privind egalitatea de tratament”, care caută să promoveze egalitatea de tratament și să îmbunătățească protecția împotriva discriminării prin colaborarea în rețea și cooperarea între organizațiile societății civile și cele ale activismului strategic. Institutul danez pentru drepturile omului (DIHR) a publicat un nou raport de situație care își propune să prezinte problemele esențiale ale drepturilor omului în Danemarca. Temele prioritizate în raportul DIHR pentru 2013 se axează pe egalitatea de gen în Danemarca. În plus, Departamentul pentru egalitatea de tratament din cadrul DIHR lucrează la dezvoltarea unor metode pentru promovarea egalității de tratament și a nediscriminării. Printre seturile de instrumente dezvoltate în acest domeniu se numără „Roata diversității”, „Laboratorul diversității” (pentru sectorul privat) și „Laboratorul egalității” (pentru municipalități).



PROGRESE ȘI OBSTACOLE ÎN DOMENIUL I: DREPTURILE UMANE ALE FEMEILOR

PROGRESE

- Importanța asigurării accesului egal la justiție a fost recunoscută ca problemă fundamentală.
- Nevoia de a aborda discriminarea multiplă sau intersecțională a fost recunoscută de unele state membre.
- Nevoia de a sprijini femeile care au supraviețuit actelor de violență este recunoscută din ce în ce mai mult și a dus la adoptarea unor măsuri și mecanisme de sprijinire mai complexe în unele state membre.

OBSTACOLE

- Femeile și bărbații nu se bucură în mod egal de drepturile lor.
- Femeile se confruntă cu bariere instituționale, economice și culturale în calea accesului lor la justiție.
- Accesul egal la justiție este deosebit de dificil în cazul femeilor care aparțin anumitor grupuri.
- Femeile victime ale violențelor continuă să se confrunte cu obstacole redutabile atunci când doresc să recurgă la căi de atac.
- Nu au fost elaborate date sau indicatori comparativi pentru evaluarea progresului înregistrat de statele membre în acest domeniu de interes.

Calea de urmat pentru UE

- Dezvoltarea unor indicatori pentru evaluarea progresului înregistrat de statele membre în domeniul drepturilor femeilor.
- Eliminarea obstacolelor cu care se confruntă femeile, și în special femeile victime ale violențelor, atunci când doresc să recurgă la căi de atac în urma încălcării drepturilor lor.
- Asigurarea accesului egal la justiție tuturor femeilor, prin înlăturarea barierelor economice, culturale și instituționale (pe criterii de gen) ca o condiție necesară pentru respectarea drepturilor femeilor.
- Dezvoltarea unor măsuri care să asigure posibilitatea exercitării în mod egal a drepturilor omului atât de către femei, cât și de către bărbați, să abordeze discriminarea multiplă și intersecționalitatea și să soluționeze problemele specifice cu care se confruntă femeile victime ale violențelor.

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu finden, den Austausch von Wissen unter den an der Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>



Kontakt:

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>



ISBN 978-92-9493-277-8

doi:10.2839/706808

MH-04-15-022-RO-N